

**PROIECȚII ALE SPAȚIULUI ȘI TIMPULUI SPECIFICE IMAGINARULUI
INFANTIL. SIMBOL, SEMN ȘI SEMNIFICAȚIE
ÎN „CARTEA CU APOLODOR” DE GELLU NAUM**

Drd. LAURA DORINA NISTOR (DANC)
Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

Abstract: *The hereby paper proposes the analysis of Gellu Naum's poetry, "The Book of Apollodorus", following a series of theories and concepts that refer to the imaginary, symbol, sign, significance, space or time. Our intent is to enter the world of small beings, where the projection of space and time, ludic identity, the importance of play and the adventure of knowledge are specific to the children's universe. Children's literature has a deep symbolic meaning, and the imaginary is a possibility to mimic the concrete world, deeply marking our connections with the unknown, with time and space. Built on the principle of simplicity, children's literature makes all feats seem so easy. We will follow the adventure of the hero Apollodorus who sets out on the journey of self-knowledge. Our attempt is to decode the signs of the seen and unseen world that constitutes the existential universe in Gellu Naum's poetry. The analysis will focus on the mythical and symbolic background, thus validating the poetry from a hermeneutical point of view.*

Keywords: *Gellu Naum, imaginary, chronotope, symbol, sign, significance, childish, ludic;*

Imaginarul – domeniu al gândirii și simțirii umane aflat în afara realității concrete, dar în relație strânsă, de compensație, de coabitare cu realul – a impus abordarea temporalității și spațialității ca fiind coordonatele sale fundamentale. Spațiul și timpul sunt componente esențiale ale imaginarului, având aceeași importanță și în definirea existenței reale a omului.

Cel mai important rol în descrierea și analiza viziunii omului asupra lumii și a existenței universului îl are timpul. Percepția umană a timpului este dată de cele trei repere fundamentale: trecut – prezent – viitor. Experiența vieții omului ancorat în realitate se raportează la aceste unități ale timpului, cărora li se subordonează altele, precum: zi/noapte; dimineață/seară; amiază/miezul nopții; lumină/întuneric; primăvară/vară/toamnă/iarnă; ani. Secvențele timpului ordonează lumea imaginarului. În imaginarul infantil, timpul, ca factor ordonator al existenței, dobândește virtuți speciale, se dilată sau se comprimă, produce „ieșirea din timp” sau oprește timpul în loc. Tot aici, timpul este cuantificabil, unitățile de măsură ale acestuia fiind tipice imaginarului.

În privința subunităților timpului – anotimpurile și momentele zilei – există o asemănare evidentă cu zona realului, observându-se însă, o ierarhizare tipică imaginarului prin privilegierea primăverii și a dimineții: „Început de primăvară. Câmpii / peste care gâlgâie întâiul astru, / și ramuri palide mișcându-se-n cer. / Acuma dimineața sărută fereștile. // Spun «viață»... și inima-mi bate deodată, / grăbită ca o pasere plină de spaimă.” (Magda Isanos, *Dimineață de primăvară*)

Primăvara, spre deosebire de toamnă, este adesea personificată în lumea imaginarului literar, devenind simbol al luminii, bucuriei, vieții, renașterii „Pentru tine, primăvară, / Care-aduci belșug în țară, / Care vii, / Peste câmpii, / Cu bănuți de pădăii / Și cu cântec de copii!” (Otilia Cazimir – *Pentru tine, primăvară*)

Opoziția anotimpurilor este omniprezentă în literatură. Roger Caillois, în *Omul și sacrul*, amintește cazul eschimoșilor din Țara lui Baffin și din golful Frobisher, considerând că „opoziția aceasta dintre vară și iarnă face parte dintr-un sistem de corespondențe nu mai puțin complex decât acela prezidat de deosebirea dintre Yin și Yang.”¹ La aceste populații, riturile de naștere diferă la copiii născuți vara și la cei născuți iarna. „Astfel, copilul născut vara mănâncă la prima sa masă o supă făcută dintr-un animal terestru fiert în apă dulce; copilul născut iarna – o supă dintr-un animal acvatic fiert în apă de mare. Clasificarea cuprinde, ca în Australia, ansamblul naturii. Este interzis orice contact între obiectele aparținând anotimpurilor opuse. Hainele de vară sunt îngropate în timpul iernii și invers. Alternanța anotimpurilor determină alternanța hranei. Carnea de somon (pescuit vara) nu trebuie să vină în contact niciodată cu carnea unui animal marin (pescuit iarna).”²

Literatura pentru copii oferă anotimpurilor o simbolică specială. Se poate stabili însă o relație directă cu încărcătura simbolică pe care acestea o au în realitate. În imaginarul colectiv, Paradisul se conturează ca un ținut al primăverii veșnice, unde domnește veselia, liniștea, armonia, prietenia, generozitatea, bunătatea și iubirea, similar tărâmului copilăriei. Timp al începutului, primăvara susține mecanismele unicității și absolutizării în tehnica imaginarului. La polul opus, toamna, în imaginarul infantil se dezvăluie, de cele mai multe ori, ca un anotimp al abundenței, al roadelor bogate „... Mere, / Pere, / În panere. / Prune / Bune / Și alune, / Și gutui / amărui, / Cu puf galben / Ca de pui. / Și tot felul de legume, / De nu le mai știi pe nume.” (Demostene Botez, *Toamna*)

În lirica secolului XX, zugrăvi desăvârșiți ai anotimpurilor s-au dovedit a fi cei mai mulți dintre autorii poeziilor pentru copii. Cel mai iscusit penel, poate, a fost al lui George Topîrceanu. În creația sa, poezia anotimpurilor, artă veritabilă, ocupă un loc central. Poetul *Rapsodiilor* din volumul *Balade vesele și triste* a prețuit toate anotimpurile. Creațiile lui Topîrceanu sunt adevărate pasteluri în care plante, păsări și găze formează un univers feeric, văzut miniatural, descris grațios în versuri săltărețe, pline de umor, voioșie și dinamism. Atmosfera este una ludică. Conturată cu duioșie, lumea mărunță a ierburilor și găzelor, surprinde în mod plăcut cititorul: „Soare crud în liliac, / Zbor subțire de gândac, / Glasuri mici, / De rândunici, / Viorele și urzici... / Primăvară, din ce rai / Nevisat de pământeni, / Vii cu mândrul tău alai / Peste crânguri și poieni?” (*Rapsodii de primăvară*); „[...] Întârziată fără vreme / Se plimbă toamna prin grădini / Cu faldurii hlamidei plini / De crizanteme. // Și cum abia plutește-n mers / Ca o marchiză, / De parcă-ntregul univers / Privește-n urmă-i cu surpriză, - // Un liliac nedumerit / De-alura ei de domnișoară / S-a-ngălbenit, s-a zăpăcit / Și de emoție-a-nflorit / A doua oară...” (*Octombrie*) .

¹ Roger Caillois, *Omul și sacrul*, Traducere din limba franceză de Dan Petrescu, Ediția a II-a, București, Editura Nemira, 2006. p. 83.

² Roger Caillois, *Op. cit.*, p. 83-84.

Atât în real, cât și în imaginar, există unitate între cele trei ipostaze ale timpului. Dacă trecutul rămâne viu în memoria noastră, iar viitorul este un timp ireal, o proiecție a posibilului, prezentul devine o punte între cele două, este palpabil, dovadă a existenței concrete. Imaginarul nu diferă prea mult de lumea reală, dar este construit după legi diferite de ale realului. În imaginarul infantil, timpul va fi perceput ca eternitate, iar spațiul va fi descris ca nemărginire. Timpul determină organizarea spațiului, cele două repere ale existenței neputând fi separate.

Mihail Bahtin, în lucrarea *Probleme de literatură și estetică*, introduce termenul cronotop, care se definește prin asocierea celor două elemente indisolubile în opera literară, și anume spațiu-timp: „Vom numi cronotop (ceea ce în traducere ad litteram înseamnă «timp-spațiu») conexiunea esențială a relațiilor temporale și spațiale, valorificate artistic în literatură.”³ „Indiciile timpului se relevă în spațiu, iar spațiul este înțeles și măsurat prin timp. Intersectarea seriilor și contopirea indicilor constituie caracteristica cronotopului artistic.”⁴

În *Cartea cu Apolodor*, figura pinguinului-copil Apolodor apare încă de la început mistuită de dorul fraților săi, a familiei sale „din Labrador”. Întâmplările codifică în simboluri aventura de autocunoaștere, de regăsire, iar motivul călătoriei în căutarea identității reprezintă un moment definitoriu în evoluția eroului. Odată pornit în călătoria cunoașterii de sine, poezia lui Gellu Naum devine o cronică în care sunt consemnate repere ale spațiului căutării, asociate unor unități de timp, cele două elemente intersectându-se și contopindu-se. Astfel, poezia însumează 85 de indici spațiali ce formează o hartă a căutării sinelui: „La circ, în Târgul Moșilor, / Pe gheața unui răcitor, Traia voios și zâmbitor / Un pinguin din Labrador”; „Mi-e dor, mi-e dor / De frații mei din Labrador...”; „Să stau cu ei pe un ghețar”; „L-a dus spre nord, l-a dus în zbor / Un avion, un bimotor.”; „La Capul Nord, la Capul Nord, / Adăpostit într-un fiord / Ședea pe țărm Apolodor”; „Dar iată, iată un vapor! / E pescadorul METEOR, Cel mai de frunte pescador / Din Baltica în Labrador. / [...] A fost un drum fermecător”; „Și debarcă Apolodor / La Behring, într-o bună zi...”; „Apoi, trecând peste strâmtoare / Cu luntrea unui eschimos.”; „Se pare că a străbătut / Alaska rece și pustie...”; „munții Tinkmerpkuk, / Un râu, o vale sau un sat”; „În nu știu ce localitate, / Pe malul fluviului Yukon”; „...Străbat Canada prin păduri... / ...Popas la tribul irochez...”; „...Plutim pe lacul Winnipeg...”; „E clar că a pornit spre sud.”; „peste ocean”; „spre țărmul african”; „prin Golful Syrthelor”; „lângă Tunis”; „Și-au străbătut câmpii și sate”; „La marginea unui pustiu”; „Începe, cum e scris pe hartă, / Sahara albă și deșartă”; „Dădu în calea lui de-o oază”; „Pe continentul african, / Pierdut prin Africa de Sud / La Capetown”; „în port la Cabo-Verde”; „Prin junglele din Mozambic”; „Din insula Madagascar”; „în India”; „la Bangladesh”; „o lună prin Tibet”; „Pe-o insulă, în Pacific”; „marea lui călătorie / Peste Oceanul Pacific”; „a naufragiat pe-o insulă pustie”; „A fost luat de-un submarin.”; „salvat de un delfin / Și dus spre vest, peste ocean”; „Lăsat, în stare de leșin, / Pe țărmul californian”; „Ajunse-n Statele Unite”; „la ferma «Taurul Vioii»”; „De-a lungul

³ Mihail Bahtin, *Probleme de literatură și estetică*, traducere de Nicolae Iliescu, Prefață de Marian Vasile, Cluj-Napoca, Editura Univers, 1982, p. 294.

⁴ *Ibidem*, pp. 294-295.

Statelor Unite”; „Era în tren.”; „În valea râului Missouri...”; „Și a văzut venind pe drum / Un camion [...] Și a sărit în el, din mers...”; „Pe străzile din Saint Louis.”; „Pe solul rece, în baracă.”; la „sediul KU-KLUX-KLAN”; „Pe lună, într-o astronavă.”; „În hala «Zboruri spațiale» / La secția numită «Luna» / E rătăcită pe acolo / Și gata de plecare una / Din astronavele Apollo. / [...] O veche astronavă goală, / Un rest din seria Apollo / Și l-au închis pe-Apolodor / Într-o cabină spațială”; „după aselenizare, / [...] Cobor în goană spre pământ”; „El, primul pinguin pe lună! / [...] Care-a trecut pe lângă stele / Și nici nu s-a atins de ele!”; „Pe Mississippi, într-un bac,”; „în portul New Orleans / Zăceam pe-un maldăr de catran,”; „lângă cazan”; „În largul Mărilor Antile, / A navigat Apolodor / Prin Marea Caraibilor...”; „În largul apelor pustii...”; „la sud de Barbados”; „spre Trinidad”; „Pluteau, acum, pe Ecuator...”; „Ceva mai jos de Ecuator”; „Pân-au ajuns în Uruguay...”; „În Uruguay, Apolodor / A zăbovit cam multișor / În casa unui profesor”; „A zăbovit în Argentina”; „Câmpiile patagoneze”; „La Capul Horn”; „La Polul Sud”; „Antarctica, printre ghețari... / Și-a debarcat triumfător / Pe gheața Golfului Terror...”; „A navigat peste ocean”; „Pe urmele lui Magellan”; „Plutind pe vechiul drum naval / Din emisferul austral”; „în avion”; „Pe continentul african”; „în statul Ghana”; „A străbătut Mediterana? / O fi trecut pe la Bosfor?”; „S-a reîntors la București”.

Reperetele temporale par a confirma autenticitatea priebegiei eroului, puterea deciziei sale, curajul, voința de neclintit, tăria de caracter și asumarea responsabilității în demersul său: „Dar într-o zi...”; „de-aș putea un ceas măcar”; „într-o bună zi”; „mai multe zile”; „a rătăcit un an”; „apoi, un timp”; „a stat un pic”; „pe urmă, șase luni în șir”; „apoi, o lună”; „abia peste vreo două luni”; „Și-a dus-o așa un an sau doi / Dar într-o zi (sau luni, sau joi)”; „Dar asta a durat puțin”; „un timp”; „Dar, într-o vineri...”; „alaltăieri”; „Și-a mers apoi, ceas după ceas,”; „după câteva secunde”; „Cât a durat, nu știu precis,”; „întreaga noapte”; „în zori”; „rătăcind mai multe zile”; „A zăbovit cam multișor”; „Și-așa în fiecare zi”; „era în marte”; „Și-a rătăcit din nou, un an”; „într-o zi, Apolodor / S-a reîntors la București.”

În literatură, proiecția timpului și a spațiului dobândește o însemnătate deosebită. Timpul constituie principiul de bază al cronotopului literar-artistic, văzut aici ca o categorie a formei și conținutului, în care indicii spațiali și temporali devin indivizibili. Timpul se condensează, se comprimă, iar spațiul se intensifică, pătrunzând în mișcarea timpului. În *Critica rațiunii pure (Estetica transcendentă)*, Kant consideră spațiul și timpul ca fiind forme indispensabile oricărei cunoașteri. Spațiul experienței este totuna cu cel al cunoașterii.

În *Structurile antropologice ale imaginării*, Gilbert Durand afirmă că: „Analogul pe care îl constituie imaginea nu e niciodată un semn arbitrar, ci e întotdeauna motivat intrinsec, adică e totdeauna simbol.”⁵

„Simbolul se definește așadar mai întâi ca aparținând categoriei semnului.”⁶ Este o reprezentare care face să apară un sens secret, un mister, „orice

⁵Gilbert Durand, *Structurile antropologice ale imaginării*, Traducere de Marcel Aderca, Postfață de Cornel Mihai Ionescu, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998, p. 32.

⁶Gilbert Durand, *Aventurile imaginii. Imaginația simbolică. Imaginarul*, Traducere din limba franceză de Muguraș Constantinescu și Anișoara Boboc, București, Editura Nemira, 1999, p. 14.

semn concret care evocă, printr-un raport natural, ceva absent sau imposibil de perceput.”⁷ Jung definește simbolul ca fiind „cea mai bună denumire sau formulă pentru o stare de fapt relativ necunoscută, dar recunoscută ca existentă sau necesară și care n-ar putea fi desemnată inițial într-un fel mai limpede ori mai caracteristic”⁸, iar Philippe Godet consideră că simbolul ar fi chiar inversul alegoriei, o sursă de idei, în timp ce alegoria pleacă de la o idee, de obicei abstractă.

Gilbert Durand plasează imaginația simbolică între două coordonate reciproce: semnificantul și semnificatul. Semnificantul este partea vizibilă, concretă a simbolului, iar semnificatul este partea invizibilă, de reprezentări indirecte, de semne alegorice. Spre exemplu, sacrul poate fi semnificat de un copac, un șarpe, imaginea lui Iisus, sau chiar prin chemarea copilăriei care rămâne permanent în adâncul ființei noastre.

Simbolurile și imaginile pot să producă universuri imaginare, lumi posibile, deoarece „...lecția simbolului este de a ne introduce în domeniul poeziei, al facerii, prin faptul că el nu este interpretat, descifrat, odată pentru totdeauna, precum semnul sau simbolul în înțelesul strict semiotic, ci se cere mereu interpretat, putând să sugereze semnificații dintre cele mai contradictorii și chiar extreme.”⁹ Corin Braga consideră că aceste lumi ficționale create de artiști sau scriitori sunt lumi alternative ce nu contrazic teoriile cosmologice sau din domeniul fizicii, oferind posibilitatea explorărilor mult mai largi.

În *10 studii de arhetipologie*, Corin Braga explică imaginea luminoasă a copilului divin ce apare în mituri, în literatură sau în visuri, încărcată de o semnificație transcendentă, de promisiunea transformării și împlinirii, ca fiind, după psihologia analitică, un simbol al sinelui. Figura copilului ce se regăsește la cele două extremități ale liniei de evoluție psihologică a individului uman este, pe de o parte, expresia sinelui primitiv al fătului din faza intrauterină, al cărui psihic se află și el în stare embrionară, și, pe de altă parte, un simbol al sinelui teleologic pe care omul, în evoluția sa psihologică, încearcă să-l refacă la un nivel superior. Copilul originar ce se înalță din ape sau din haos, care iese din pântecul matern al pământului sau din oul cosmic, simbolizează nașterea spiritului din materie, apariția individului dotat cu conștiință. Evoluția umană presupune separarea de sinele originar, însă individul nu este părăsit niciodată de nostalgia stării de totalitate pe care o resimte ca pe un paradis pierdut, fiind într-o permanentă încercare a regăsirii de sine. Aventura eroului pornit prin ținuturi pustii și neexplorate, pline de primejdii, pare a fi o coborâre în inconștient ce ascunde o încercare de negare a existenței prezente și o dorință simbolică de renaștere interioară. Ajuns la capătul călătoriei, suferind transformări importante, eroului i se permite, în mod simbolic, să se nască a doua oară, la o condiție superioară celei anterioare.

⁷André Lalande, *Vocabulaire critique et technique de la philosophie*, apud Gilbert Durand, *Aventurile imaginii. Imaginația simbolică. Imaginarul*, Traducere din limba franceză de Muguraș Constantinescu și Anișoara Bobocea, București, Editura Nemira, 1999, p. 16.

⁸Carl Gustav Jung, *Tipuri psihologice*, Traducere în limba română de Viorica Nișcov, București, Editura Humanitas, 1997, p. 642.

⁹Jean Burgos, *Imaginar și Creație*, București, Editura Univers, 2003, p. 13.

Asemenea personajului mitic, eroul lui Gellu Naum, Apolodor, pleacă în călătoria regăsirii de sine. Pinguinul „grăsuț, curat, atrăgător” „trăia voios și zâmbitor” la circ, unde „făcea și el ce-i mai ușor” (ca orice copil). Dar, într-o zi, precum Făt-Frumos din basmul popular *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*, micului Apolodor i se face dor de familia sa, de parcă că ar fi pătruns și el într-o adevărată Vale a Plângerii: „Dar el plângea: – Mi-e dor, mi-e dor / De frații mei din Labrador!...” În încercarea de a-și regăsi originile pierdute, copilul Apolodor, „plângând cu hohot și sughiț”, pleacă în căutarea propriei identități. Dorința de regresie la sânul matern simbolizează încercarea de a transcende situația actuală și de renaștere interioară, consideră Corin Braga.

Jung identifică tiparul arhetipal al regăsirii de sine în călătoria mitică a eroului pe ocean într-o barcă sau un butoi. Apolodor pornește într-o călătorie simbolică în jurul lumii, ajunge chiar și pe Lună, străbate cerul „L-a dus spre nord, l-a dus în zbor / Un avion, un bimotor”, „Ce vânt cumplit, ce uragan / L-a dus pe sus, peste ocean”, „O veche aeronavă goală, / Un rest din seria Apollo, / Și l-au închis pe-Apolodor / Într-o cabină spațială / Și au dat drumul la motor. [...] a pornit spre lună / Pe o străveche aeronavă. / [...] Apolodor, / Care-a trecut pe lângă stele”. Similitudinea celor două nume – Apollo / Apolodor – este evidentă, aeronava reprezentând zborul spre soare, călătoria spre necunoscut, încercarea de a-și depăși condiția actuală, atingerea solarității, perfecțiunii, idealului și echilibrului, fiind simbolizate de drumul eroului către sud „În orice caz, Apolodor / E clar că a pornit spre sud.” Pribegeste pe pământ „Porni spre Labrador, pe jos,” „«...Străbat Canada, prin păduri...»”, „Și l-a purtat cămila-n spate / [...] Și-au străbătut câmpii și sate” și plutește pe oceane cu „pescadorul Meteor”, „cu luntrea unui eschimos”, „Se pare că a navigat / Pe-o barcă, luată cu chirie, / Apoi a naufragiat / Și, de pe-o insulă pustie, Pe-o vreme calmă și senină, / A fost luat de-un submarin. / Dar asta a durat puțin, / Căci s-au izbit în drum de-o mină / Și el, salvat de un delfin / Și dus spre vest, peste ocean,” „Pe Mississippi într-un bac”, „A navigat Apolodor / Prin Marea Caraibilor...”, „A navigat peste ocean / Pe urmele lui Magellan, / Plutind pe vechiul drum naval / Din emisfera austral”, „Când a zărit Apolodor / Antarctica printre ghețari... / Și-a debarcat triumfător / Pe gheața Golfului Terror...” și nimic nu-l poate opri, spațiul și timpul pierzându-și limitele. Kant afirma că timpul, spațiul și cauzalitatea sunt categorii transcendente, iar Jung consideră că un astfel de scenariu – scenariul narativ al miturilor – urmează alegoric linia individuației umane. Aventurile eroului pornit prin ținuturi pustii și neexplorate, pline de primejdii, pe oceane furtunoase sunt imaginate empatetic de autor, fiind similare unei coborâri în inconștient, unde eul se întâlnește cu dublii săi, cu personalitățile sale necunoscute, ce trebuie aduse la lumină, după Carl Gustav Jung.

Motivul călătoriei și ieșirea din universul comun îl poziționează pe Apolodor în ipostaza de neofit. Își pierde statutul inițial și devine străinul, neinițiatul pornit în călătoria refacerii Unității, Totalității. Inconștientul declanșează tendința Sinelui de a se întoarce la începuturi pentru atingerea

perfectiunii spirituale. „De fiecare dată când individul are intuiția unor transformări importante, care duc la o reaşezare a geografiei sale psihice, în visuri îi apare imaginea omului care se naşte încă o dată, ca zeu.”¹⁰ Însuşi numele eroului face trimitere la zeul Apollo, invocat în călătorii de cei care navigau pe mare. Considerat zeu al luminii, identificat adesea cu Soarele, zeul Apollo cântă la liră în mitologia greacă, iar în mitologia romană e protector al poeziei şi al muzicii, conducătorul corului muzelor. Micul pinguin Apolodor, „Cânta la cor. (Era tenor.) / [...] Şi, pe deasupra tuturor, / Îşi risipea Apolodor / Superba voce de tenor”. Asocierea numelui zeului cu sentimentul ce declanşează şi motivează demersul lui Apolodor, dorul (din lat. pop. dolus, dolere „a dura”), explicat prin durere sufletească, dorinţă puternică de a vedea sau de a revedea pe cineva, stare sufletească a celui care tinde, aspiră la ceva, nostalgie, aminteşte de celebrul constructor Apolodor din Damasc, cel care a realizat Podul lui Traian peste Dunăre. Cel ce-i poartă numele, pinguinul tenor, reuşeşte, spre surprinderea tuturor, să construiască un pod imaginar, o punte între Bucureşti şi Antarctica. Mai mult decât atât, etimologia numelui îl aduce în lumină pe gramaticianul grec Apollodor din Atena (sec. al II-lea î. Hr.) ce a scris o cronică, *Chronica*, în versuri, folosită la scară largă de scriitorii de mai târziu, din care au rămas doar fragmente. Autorul *Cărţii cu Apolodor* afirmă, în repetate rânduri, că, pentru a depăna istoria călătoriei personajului său, foloseşte o cronică din care s-au pierdut file „Dar au rămas puţine file / Şi-n cronica acelor zile / Sunt scrişi doar [...] / Apoi caietul e pătat... / [...] Cu mare caznă descifrez / Ce scrie printre ştersături: [...] / Apoi un rând mai înţeleg: / «... Plutim pe lacul Winnipeg...» / Şi iar e manuscrisul ud, / Pătat, murdar, îngrozitor...”, „O, n-aş putea să spun precis / Cum de-a ajuns așa departe, / Şi nimeni n-ar putea să ştie, / Căci s-a pierdut, în mare parte, / Jurnalul de călătorie...”, „Sunt file goale-n manuscris / Şi n-aş vrea să înşir poveşti.”

Dorul, motiv recurent al poeziei lui Gellu Naum „– Mi-e dor, mi-e dor / De fraţii mei din Labrador!...” se regăseşte în cartea 4 din *Chronica*, unde Apolodor din Atena face referire la un oraş fortificat al Feniciei pe care îl numeşte Dorus (Dor). Fenicienii erau un popor de navigatori, al căror nume provine din vocabula greacă Φοινίκη / Phoínikē / Phoenix – simbol solar al reînnoirii, al voinţei de supravieţuire, al renaşterii. Chiar dacă nu renaşte din propria cenuşă precum legendara pasăre, pinguinul Apolodor atinge pragul renaşterii spirituale, se regăseşte pe sine şi se identifică, nu cu „neamul lui” de pe coasta Golfului Terror, ci cu adevărata sa familie din Bucureşti: maestrul Domilasolfa, iepurele Buză-Lată, ursul, pisiul Tiţ, ariciul şi cămila Suzi ce „îi fusese ca o mamă / Îl învăţase prima gamă.”

Conform teoriei lui Jean-Jacques Wünnenburger „Calea simbolică este o ocazie pentru a lărgi gândirea urmând liniile de forţă invizibile care sunt ataşate formelor sensibile şi vizibile ale lumii, dar acest lucru se face întotdeauna plecând

¹⁰ Corin Braga, *10 studii de arhetipologie*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1999, p. 122.

de la o mișcare de înrădăcinare, de la o experiență particulară a subiectului care deschide perspective fără să-i dea vreodată o viziune panoramică asupra tuturor valorilor și cu atât mai puțin adevărului prim.”¹¹

Referințe bibliografice

- BAHTIN, Mihail, *Probleme de literatură și estetică*, traducere de Nicolae Iliescu, Prefață de Marian Vasile, Cluj-Napoca, Editura Univers, 1982.
- BRAGA, Corin, *10 studii de arhetipologie*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1999.
- BURGOS, Jean, *Imaginar și Creație*, București, Editura Univers, 2003.
- CAILLOIS, Roger, *Omul și sacrul*, Traducere din limba franceză de Dan Petrescu, Ediția a II-a, București, Editura Nemira, 2006.
- CAZIMIR, Otilia, *Baba iarna intră-n sat și alte poezii*, București, Editura Roxel Cart, 2020.
- DURAND, Gilbert, *Aventurile imaginii. Imaginația simbolică. Imaginarul*, Traducere din limba franceză de Muguraș Constantinescu și Anișoara Bobocea, București, Editura Nemira, 1999.
- DURAND, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului*, Traducere de Marcel Aderca, Postfață de Cornel Mihai Ionescu, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998.
- ISANOS, Magda, *Mă scald în zi ca un copil în râu*, București, Editura Ion Creangă, 1982.
- JUNG, Carl Gustav, *Tipuri psihologice*, Traducere în limba română de Viorica Nișcov, București, Editura Humanitas, 1997.
- KANT, Immanuel, *Critica rațiunii pure*, Prezentare de Claudiu Baci, București, Editura Paideia, 2015.
- NAUM, Gellu, *Cartea cu Apolodor*, Ilustrată de Dan Ungureanu, Îngrijită de Roxana Jeler, Editura Arthur, f. 1., 2016.
- TOPÎRCEANU, George, *Balade vesele și triste*, București, Editura Curtea Veche, 2010.
- WUNENBURGER, Jean-Jacques, *Filosofia imaginilor*, Traducere de Muguraș Constantinescu, Ediție îngrijită și postfață de Sorin Alexandrescu, Iași, Editura Polirom, 2004.

¹¹Jean-Jacques Wunenburger, *Filosofia imaginilor*, Traducere de Muguraș Constantinescu, Ediție îngrijită și postfață de Sorin Alexandrescu, Iași, Editura Polirom, 2004, p. 261.